

התנהלות יום הבחירות

(סקירת פרקים נבחרים מהחוק והתקנות / עו"ד אסף אבידן)

הערה חשובה:

המפורט להלן הוא בגדר סקירה כללית ולא בהכרח ממצה, **אין** מהווה יעוץ משפטי וכפוף לתנאי השימוש באתר דין מקומי. לקבלת יעוץ קונקרטי ניתן ליצור קשר באמצעות דף יצירת קשר באתר דין מקומי.

שעות פתיחת הקלפי להצבעה (סעיף 55, תקנה 18 וסעיף 34(א1))

- 07:00 עד 22:00 אך במקומות מספר הזכאים להצביע אינו עולה על 350 – עד 20:00.
- מי שהגיע בשעות הפתיחה לקלפי זכאי להצביע גם אם הצבעתו התעכבה מעבר לשעות הפתיחה.
- אם בקלפי מסוימת לא נוכח אף חבר ועדת קלפי, או שקלפי לא נפתחה להצבעה במועד עקב העדרו של מזכיר הוועדה, או שיש צורך להחליף מזכיר ועדת קלפי, על מנהל הבחירות למנות חבר ועדת קלפי או מזכיר ועדת קלפי, לפי הענין, מבין המזכירים הנוספים (ממונים ע"י מנהל הבחירות בהתייעצות עם וועדת הבחירות. מספרם לא יעלה על שליש ממספר מקומות הקלפי ברשות המקומית. משמשים במקרה הצורך כחברי ועדת קלפי או כמזכירי ועדת קלפי).

הצגת הקלפי לפני תחילת ההצבעה (סעיף 57)

- יו"ר הקלפי צריך להציג אותה לאנשים המצויים במקום הקלפי, כשהיא ריקה ופתוחה.
- לאחר מכן עליו לנעול ולחתום אותה במעמדתם באופן שלא ניתן יהיה לפתוח אותה אלא ע"י שבירת המנעול והחותם.
- ננעלה קלפי אין לפתוח אותה שוב עד לספירת הקולות.

מי רשאי להימצא במקום הקלפי (סעיף 56)

- רק האנשים הבאים רשאים להימצא במקום הקלפי בעת הצגת הקלפי, בשעות ההצבעה ובשעות ספירת הקולות:
- מנהל הבחירות.
 - מזכיר ועדת הקלפי.
 - חברי ועדת הקלפי.
 - חברי ועדת הבחירות.
 - משקיף בוועדת הבחירות מטעם רשימת מועמדים שאושרה ע"י מנהל הבחירות ושאינה מיוצגת בוועדת הבחירות.
 - נציג בדיעה מייצגת בוועדת הבחירות מטעם רשימות מועמדים שאושרה ע"י מנהל הבחירות ושאינה מיוצגת בוועדת הקלפי.
 - שר הפנים או בא כוחו
 - שוטרים הדרושים לדעת ועדת הקלפי לשמירה על הסדר
- יו"ר הקלפי הוא שאחראי לסדר במקום הקלפי (סעיף 58) והוא שמוסמך להרחיק אדם המתנהג במקום קלפי שלא כשורה או שלא מציית להוראותיו, אך אין לעשות שימוש בסמכות זו על מנת למנוע מזכאי לבחור לממש את זכותו וסמכות זו לא חלה על חבר ועדת קלפי (סעיף 59)

- בוחרים שהותר להם להיכנס לשם הצבעה – בשעות הצבעה בלבד
- יו"ר ועדת הקלפי הוא שאחראי להסדרת הכניסה של הבוחרים אל מקום ההצבעה (סעיף 58).

טלפונים סלולרים, מכשירי קשר וזימוניות בחדר בו פועלת ועדת קלפי (תקנה 17א)

- במשך כל שעות ההצבעה ובמשך ספירת הקולות, אסור למי שנכח בחדר בו פועלת ועדת קלפי להחזיק מכשיר טלפון נייד או מכשיר קשר, לרבות זימונית, פועל – חייב להיות כבוי.
- אסור להתקשר או לקבל שיחות ממכשיר כאמור.

תעמולת בחירות אסורה (סעיף 74, 76, תקנה 32א)

- אסור לחלק פתקי הצבעה או חומר תעמולה ברחוב הנמצא בתחום הרשות המקומית בה נערכות הבחירות.
- חבר ועדת קלפי וממלא מקומו לא יקחו חלק בתעמולת הבחירות ביום הבחירות בתחום אזור הקלפי שאליהם הם נתמנו.
- אסור לקיים משעה 19:00 ביום שלפני יום הבחירות ובמשך כל יום הבחירות תעמולת בחירות ע"י אסיפות, תהלוכות, רמקולים או שידורים ברדיו.
- כל האיסורים לפי חוק הבחירות (דרכי תעמולה), תשי"ט-1959 חלים גם ביום הבחירות.

הזדהות מצביעים בקלפי (סעיף 60 ו-81, תקנה 18א)

ניתן להזדהות ע"י אחד מאלה:

- תעודת זהות ישראלית בתוקף עם תמונה והדף בו רשום שמו של בעל התעודה.
- אישה מוסלמית או דרוזית תוכל ללא תמונה אם במקומה הוטבעה חותמת "בהיתר שר הפנים".
- דרכון ישראלי בתוקף.
- רישיון נהיגה ישראלי בתוקף עם תמונה.
- החל בבחירות 2018 החוק מאפשר לחיילים בסדיר וקבע להזדהות גם באמצעות תעודה צבאית תקפה - התעודה הצבאית האישית שהונפקה לחייל בשירות סדיר לפי חוק שירות ביטחון או בשירות קבע של צבא הגנה לישראל, על ידי צבא הגנה לישראל, הכוללת תמונה, שם ומספר זהות, שיקבע יושב ראש ועדת הבחירות המרכזית בהוראות, לפי הצעת ראש המטה הכללי.

אופן ההצבעה (סעיף 61, תקנה 20)

- הבוחר מקבל מעטפה לבנה למועצת הראשות ומעטפה צהובה לראש הרשות מועדת הקלפי.
- המעטפות:
- על המעטפה הלבנה מוטבע "בחירות לרשויות המקומיות" ויכולה להיות מוטבעת גם 2013.
- על המעטפה הצהובה מוטבע "בחירות לראש הרשות" ויכולה להיות מוטבעת גם 2013.
- המעטפות צריכות להיות חתומות ע"י שני חברים של ועדת הקלפי, אבל די בחתימת חבר אחד אם רק הוא נוכח. אם אף חבר לא נוכח די בחתימת מזכיר הוועדה.
- אסור לחתום על מעטפה שנמסרת לבוחר בנוכחותו של הבוחר (נדרש להכין מעטפות חתומות מבעוד מועד לאורך שעות ההצבעה).
- המעטפות צריכות להיות אחידות ואטומות.
- בתא הצבעה המסתיר את הבוחר מאחרים הבוחר מכניס פתק הצבעה מודפס אחד לבן למעטפה הלבנה ופתק הצבעה אחד מודפס צהוב למעטפה הצהובה.
- מנהל הבחירות יכול בהתייעצות עם ועדת הבחירות להורות שבמקום קלפי יצבו שני תאי הצבעה המסתירים את הבוחרים.
- את המעטפות מכניס הבוחר לקלפי לעיני ועדת הקלפי.
- אין להטיל לקלפי מעטפה אם פתק ההצבעה נראה מחוץ למעטפה.

הצבעה בפתק בכתב ידו של הבוחר (סעיף 61, סעיף 7 לחוק הבחירה הישירה)

- כל בוחר רשאי לקבל מועדת הקלפי פתק הצבעה ריק.

- על פתק לבן ריק יכול הבוחר לרשום בכתב ידו את האות/אותיות של הרשימה יחד או ללא שם הרשימה, וזאת בלבד. הרישום יעשה בעברית, ערבית או בשתייהן. אסור לכתוב על הפתק כל דבר אחר.
- על פתק צהוב ריק יכול הבוחר לרשום בכתב ידו את השם הפרטי ושם המשפחה של המועמד בצורה המאפשרת לזהותו בוודאות. הרישום יעשה בעברית או בערבית. אסור לכתוב על הפתק כל דבר אחר.

הצבעה בעזרת מלווה (סעיף 61)

אדם שאינו יכול לבצע את פעולת ההצבעה מאחורי הפרגוד בשל מחלה או מום רשאי להביא איתו מלווה, שאת פרטיו יש לרשום בפרוטוקול ועדת הקלפי, כדי לעזור לו בפעולת ההצבעה, אסור שהמלווה יהיה:

- מנהל או עובד בית אבות או מוסד אחר בו שוהה המצביע.
- מי שכבר ליווה באותו יום בוחר שני בוחרים.

למזכיר הקלפי הסמכות להכריע בדבר קיום הנסיבות המצדיקות מלווה וכשירות המלווה בהתאם לאיסורים הנ"ל אם יש ספק בהתקיימם.

קולות פסולים למועצה (סעיף 63)

- פגמים במעטפות או בתוכן:
 - מעטפת הצבעה שנמצא בה עוד דבר כלשהו חוץ מפתק ההצבעה.
 - מעטפת הצבעה לבחירת המועצה שנמצא בה פתק הצבעה לראש הרשות.
 - מעטפת הצבעה לבחירת המועצה שנמצא גם בה פתק הצבעה למועצה וגם פתק הצבעה לראש רשות – שני הקולות יהיו פסולים.
 - מעטפת הצבעה שנמצא בה יותר מפתק הצבעה אחד – אבל אם היו במעטפת ההצבעה לא יותר משני פתקי הצבעה זהים לרשימת מועמדים אחת, לא יפסל הקול בשל כך, אך הפתק השני לא יובא בחשבון.
 - מעטפת הצבעה של חייל אשר הגיעה לוועדת הבחירות אחרי היום החמישי שלאחר יום הבחירות.
- פגמים בפתק ההצבעה עצמו:
 - פתק ריק שאין עליו דבר.
 - פתק שאין עליו אות או אותיות של רשימת מועמדים שאושרה, גם אם שמה מופיע עליו.
 - פתק הצבעה שהוסף עליו סימן כלשהו העלול לזהות את המצביע.
 - פתק הצבעה הנמצא במעטפה שאינה נושאת סימון מיוחד שקבע מנהל הבחירות או במעטפה שלא סופקה בידי מנהל הבחירות.
 - פתק הצבעה שאינו מתאים לדוגמא שאישר מנהל הבחירות או שאינו פתק ריק שמולא ע"י המצביע בהתאם להוראות החוק (ראו למעלה).
 - פתקים בכתב יד לאותה רשימה שהוכח שהם בכתב יד של אדם אחד – רק פתק אחד יהיה כשר וכל שאר הפתקים הללו פסולים.

קולות פסולים לראשות המועצה (סעיף 7 לחוק הבחירה הישירה)

- פתק שאין עליו שם של מועמד כפי שאישר מנהל הבחירות (בעברית בלבד או בעברית ובערבית).
- פתק בכתב יד שעליו שם מועמד בשפה שאינה עברית או ערבית.
- פתק בכתב יד שלא ניתן להבין ממנו את שם המועמד או שלא ניתן להבין לאיזה מועמד ניתן הפתק.
- אם נמצא במעטפת הצבעה לבחירת ראש הרשות פתק הצבעה למועצה.
- אם נמצאו במעטפת הצבעה לבחירת ראש הרשות פתק הצבעה לראש הרשות ופתק הצבעה למועצה – פסולים שני הקולות.
- פתקים בכתב יד לאותו מועמד שהוכח שהם בכתב יד של אדם אחד – רק פתק אחד יהיה כשר וכל שאר הפתקים הללו פסולים.

- פתק שאינו צהוב ושאינו בצורה הקבועה בתקנות.

מזכיר ועדת קלפי (סעיף 32א)

- ממונה ע"י מנהל הבחירות בהתייעצות עם ועדת הבחירות.
- מנהל הבחירות רשאי בהתייעצות עם ועדת הבחירות למנות מזכירים נוספים, במספר שהוא עד שליש ממספר מקומות הקלפי ברשות המקומית, שישמשו כמזכירים או כחברי ועדת קלפי במקרים הבאים:
 - בקלפי מסויימת לא נוכח אף חבר ועדת קלפי.
 - קלפי לא נפתחה להצבעה עקב היעדרות מזכיר הוועדה.
 - יש צורך להחליף מזכיר.

ועדת הקלפי (סעיף 32)

- מספר חבריה והרכבה הסייעתי נקבעו ע"י ועדת הבחירות מבין כל הסיעות המיוצגות בה (המינוי של ועדות הקלפי נעשה עד שבועיים לפני מועד הבחירות).
- בכל קלפי נדרש שיהיו מיוצגות לא פחות מ-3 מתוך הסיעות הנ"ל ובמידה וישנן, באופן שיבטיח ייצוג הולם ושכל אחת מוועדות הקלפי תהיה מיוצגת לפחות סיעה אחת שאינה מיוצגת בוועדת ההנהלה של הרשות המקומית.
- אם לא נמסרה הודעה ע"י סיעה לגבי שם של החבר מטעמה בוועדת קלפי במועד שנקבע ע"י ועדת הבחירות, הוועדה הורכבה בלא נציג לאותה סיעה.
- אם לא מונתה כאמור ועדת קלפי ימנה אותה מנהל הבחירות ואין תחולה להוראות החלות על מינוי ע"י ועדת הבחירות.

יו"ר וסגן יו"ר ועדת הקלפי (סעיף 32)

- ממונים לכל ועדת קלפי מבין חברי הוועדה ע"י ועדת הבחירות, תוך הבטחת ייצוג הולם לכל הסיעות המיוצגות בוועדת הבחירות.
- אם לא מונו יו"ר וסגן כאמור ימנה אותם מנהל הבחירות ואין תחולה להוראות החלות על מינוי ע"י ועדת הבחירות.

מניין חוקי בוועדת הקלפי (סעיף 34)

- ישיבת ועדת קלפי תהיה חוקית בכל מספר של חברים ובלבד שנוכח במקום גם מזכיר הוועדה.
- אם אף חבר וועדה לא נוכח בשעת פתיחת הקלפי, תחל ההצבעה בנוכחות מזכיר הוועדה בלבד.
- החלטות של ועדת קלפי יתקבלו ברוב קולות של המשתתפים בהצבעה. היו הדעות שקולות, יכריע יושב ראש הישיבה.
- בהעדר היושב ראש של ועדת קלפי ימלא סגנו את מקומו. נעדרו מיישיבת ועדת קלפי יושב הוועדה וסגנו, ימלא הקשיש שבין החברים את תפקיד יושב ראש הוועדה או סגנו.
- בישיבות של ועדת קלפי רשאים להיות נוכחים, כמשקיפים בלבד, נציג אחד של כל רשימת מועמדים שאושרה כדין ושאינה מיוצגת בוועדה.

פרוטוקול של ועדת הקלפי (סעיף 64)

- ועדת הקלפי תערוך פרוטוקול בטופס שקבוע בתקנות על פתיחת הקלפי, על מהלך ההצבעה ועל ספירת הקולות, ותעביר מיד לאחר סיום ספירת הקולות את הפרוטוקול למנהל הבחירות, או למי שמנהל הבחירות מינה לכך, עם כל חומר ההצבעה.
- יושב ראש ועדת הקלפי רשאי להטיל על מזכיר הוועדה את עריכת הפרוטוקול.
- פרוטוקול של ועדת קלפי יחתם על ידי חברי ועדת הקלפי. אם חבר ועדת קלפי לא חותם אין הדבר פוגע בפרוטוקול רק בשל כך.
- אם הפרוטוקול נערך ע"י מזכיר ועדת הקלפי, גם עליו לחתום על הפרוטוקול.
- כל אחד מחברי הוועדה, כל משקיף וכל חבר של ועדת הבחירות רשאי להוסיף בפרוטוקול את הערותיו. לא חתם חבר ועדת הקלפי על הפרוטוקול, לא ייפגם הפרוטוקול בשל כך.

ספירת הקולות (סעיף 32א), סעיף 34א(1) ו-1א), סעיף 62, תקנה 23 ו-28)

- נוכח בקלפי מזכיר הוועדה בלבד, לא תתקיים ספירת הקולות עד שיגיע חבר ועדת קלפי שהתמנה ע"י מנהל הבחירות, מבין המזכירים הנוספים שמונו (ממונים ע"י מנהל הבחירות בהתייעצות עם וועדת הבחירות. מספרם לא יעלה על שליש ממספר מקומות הקלפי ברשות המקומית. משמשים במקרה הצורך כחברי ועדת קלפי או כמזכירי ועדת קלפי במקרה שמזכיר הוועדה לא נוכח).
- ספירת הקולות נעשית ע"י חברי ועדת הקלפי מייד בתום ההצבעה וברצף עד לסיום הספירה.
- יו"ר ועדת הקלפי או חבר ועדה שהוא מינה פותח כל מעטפה בנפרד, מוציא את הפתק מתוכה וקורא בקול את אות הרשימה שרשום עליו, מראה את הפתק לנוכחים ומשפד אותו על השיפוד שנועד לאותה רשימה במתקן המיועד לכך.
- בעת קריאת הפתקים על שני חברי ועדת הקלפי שמונו ע"י יו"ר ועדת הקלפי, לרשום בנפרד את הקולות שניתנו לכל רשימה. הקולות הפסולים והמעטפות הריקות והפסולות ירשמו בפרוטוקול נפרד.
- אם בפתק הצבעה למועצה יש סתירה בין האות שעל הפתק לשם הרשימה שעל הפתק, האות היא שקובעת.
- אם הוצא פתק פסול, יש להכניסו חזרה למעטפת ההצבעה והיא תוכנס למעטפת אריזה, אליה יוכנסו גם מעטפות שהוכנסו לקלפי אך לא נמצא בהם פתק הצבעה. על מעטפת האריזה לאחר סגירתה חותם יו"ר ועדת הקלפי ויכול לחתום כל אחד מחברי ועדת הקלפי.
- אם נמצאו במעטפה שני פתקי הצבעה זהים, ירשום יו"ר ועדת הקלפי על אחד משני הפתקים "פתק כפול", יחתום עליו וישדך את שני הפתקים יחדיו. מספר הפתקים הכפולים ירשם בפרוטוקול, כאשר לצורך מניין הקולות הכשרים יחשב רק פתק הצעה כשר אחד.
- בתום הספירה יסכמו שני חברי הוועדה שרשמו את הקולות בנפרד.
- אם שני הסיכומים שונים, הוועדה תספור שוב את הקולות של הרשימה שלא היה זהות בסיכום קולותיה, ואם יש צורך אז גם את הקולות של הרשימות האחרות וכך יקבעו התוצאות באותה קלפי.
- כל הנ"ל חל גם על ספירת הקולות לראש הרשות.

תוצאת הבחירות (סעיף 9 לחוק הבחירה הישירה)

- **לראש הרשות אם יש שני מועמדים או יותר:**
 - המועמד שקיבל את המספר הגדול ביותר של קולות כשרים ובלבד שקיבל לפחות 40% מהם.
 - לא קיבל אף אחד 40% או קיבלו שניים מספר זהה ששווה ל-40%, יערכו בחירות חוזרות ב-13/11/2018, לבחירת אחד משני המועמדים שקיבלו בבחירות הראשונות את המספר הגדול ביותר של קולות כשרים.
 - בבחירות החוזרות מי שמקבל את מספר הקולות הרב ביותר הוא הזוכה.
- **למועצת הראשות:**
 - מחשבים את ה"מכסה" – המספר השלם בתוצאה של חילוק מספר הקולות הכשרים במספר חברי המועצה.
 - רשימה שקיבלה קולות כשרים במספר הנמוך מ-75% מהמכסה אינה משתתפת בחלוקת המנדטים.
 - מחשבים את ה"מודד" – המספר השלם בתוצאה של חילוק סך הקולות הכשרים של הרשימות המשתתפות במספר חברי המועצה.
 - מספר המנדטים שזוכה בו רשימה משתתפת הוא המספר השלם בתוצאה של חילוק סך הקולות הכשרים שהיא קיבלה במודד.
 - בלא הסכמי עודפים:
 - מחשבים את "עודף הקולות" לכל רשימה משתתפת – מחסירים ממספר הקולות הכשרים שלה את התוצאה של הכפלת המודד במספר המנדטים שזכתה בו.
 - הרשימות המשתתפות זכאיות לקבל כל אחת מנדט אחד נוסף מהמנדטים שנשארו לאחר חלוקת המנדטים לפי המודד כאמור למעלה, וזאת לפי תור שנקבע לפי גודל עודף הקולות שלהן.
 - אם יש הסכם עודפים:

- להסכם יש משמעות רק אם שתי הרשימות הן רשימות המשתתפות בחלוקת המנדטים (כ"א קיבלה לפחות 75% מהקולות הכשרים).
- אם שתיהן משתתפות, שתי הרשימות בעלות ההסכם נחשבות כרשימה אחת בעלת מספר הקולות הכשרים שקיבלו שתיהן יחד ובעלת המנדטים שזכו שתיהן יחד.
- המנדטים שזכו בהן שתי הרשימות יחד, יחולקו ביניהן לפי אותה שיטה בה מחלקים מנדטים בין כל הרשימות במקרה שאין הסכמם עודפים (למעלה).

בדיקת חומר הבחירות (סעיף 65)

- על מנהל הבחירות לבדוק את הפרוטוקולים של ועדות הקלפי מיד אחרי קבלתם.
- מניין הקולות יסוכם.
- מנהל הבחירות יעשה זאת יחד עם ועדת הבחירות ובפני באי-כוח הרשימות או ממלאי מקומם.

הפרוטוקול של מנהל הבחירות (סעיף 66)

- מנהל הבחירות ינהל פרוטוקול על הבדיקה והסיכום של מניין הקולות ועל חלוקת המנדטים וקביעת חברי המועצה.
- הפרוטוקול ייערך בשני עותקים; עותק אחד ימסור פקיד הבחירות לשר הפנים, והשני – למזכיר המועצה.
- כל חבר ועדת הבחירות ובא-כוח כל רשימת מועמדים או ממלא מקומו יחתמו על הפרוטוקול אבל אי חתימתם לא פוגמת בפרוטוקול בשל כך.

###